

Uluslararası Beşeri Bilimler ve Sanat Dergisi

International Journal of Humanities and Art

<http://www.trkdergisi.com>

Araştırma Makalesi / Research Article

e-ISSN:2757-6388

trk dergisi

2025

6(2):64/80

Geliş Tarihi / Receive : 09.11. 2025

Kabul Tarihi / Accepted : 18.12. 2025

Şükrü Ramo'nun "Unutmam" Şiiri Üzerine Bir Tahlil Denemesi

An Analysis Essay on Şükrü Ramo's Poem "Unutmam"

Onur CAN

Öğretim Görevlisi, BAİBÜ Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma
Merkezi

Lecturer, BAIBÜ Turkish Language Teaching Application and Research
Center

cannonurr1gmail.com

Orcid ID: 0009-0007-4358-0390

Atıf/Cite as: Can, . O.(2025). Şükrü Ramo'nun "Unutmam Şiiri Üzerine Bir Tahlil
Denemesi. *Trk Dergisi*,6(2),63-79.

İntihal /Plajirizm: Bu makale, en az iki hakem tarafından ve bir intihal programında
incelenmiş intihal içermediği teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at
least two reviewers and in a plagiarism program and has been confirmed to be
free of plagiarism.

Şükrü Ramo'nun "Unutmam" Şiiri Üzerine Bir Tahlil Denemesi

Şükrü Ramo'nun "Unutmam" Şiiri Üzerine Bir Tahlil Denemesi

Öz

Makedonya Türk edebiyatı, Osmanlı İmparatorluğu döneminden itibaren Balkanlar'da şekillenmiş, Yugoslavya yıllarından günümüze kadar kültürel sürekliliğini koruyan çok katmanlı bir edebi gelenektir. Bu edebiyat, tarih boyunca farklı siyasal ve toplumsal süreçlerin etkisi altında gelişmiş ancak uzun yıllar boyunca yeterince araştırılmamış, ihmal edilmiş bir alandır. Makedonya Türk şairleri yaşadıkları toplumsal değişimleri, savaş deneyimlerini ve kimlik arayışlarını eserlerine yansıtarak önemli bir kültürel bellek ve duygusal bir miras oluşturmuşlardır. Bu çalışmada, Makedonya Türk edebiyatının önde gelen isimlerinden biri olan Şükrü Ramo'nun "Unutmam" adlı şiiri tema, yapı, dil ve üslup, zihniyet açısından incelenecektir. Şiir, savaşın birey üzerindeki etkilerini, kayıpların yarattığı duygusal izleri ve hatıraların insan ruhundaki kalıcılığını konu edinir. "Onu unutmam hiçbir an" dizesi bireysel hafızanın sürekliliğini, geçmişle kurulan duygusal bağın gücünü ve unutmanın imkânsızlığını sembolize eder. Şükrü Ramo savaşın yıkıcılığını anlatırken aynı zamanda kahramanlık, fedakârlık, vatan sevgisi ve dayanışma gibi değerlere vurgu yapar. Şiir, tarihsel kırılmaların bireysel hafızadaki etkisini gösterir ve bu etkiyi kültürel yapıyla ilişkilendirerek yorumlar. Hafıza temasını açık biçimde işler. Savaşın izlerini sade bir anlatımla sunar. Bireyin duygusal yükü metne yön verir. Bu yönelim, toplumsal belleği görünür kılar. Böylece şiir, kimlik ve hatırlama ilişkisine eleştirel bir katkı sağlar. Her kıta, şairin geçmişe dair bir hatırasını temsil ederken, bu anılar bir araya gelerek ortak bir belleğin parçalarını oluşturur. Şairin anıları, toplumsal bir kimliğin inşasına dönüşür. Eser kişisel bir tanıklığın yanında ortak bir tarih şuurunun şiirsel bir ifadesi hâline gelir. Unutmam şiiri Makedonya Türk edebiyatında savaş ve vatan temalarını bir arada işleyerek insanın hafızasıyla, toplumsal sorumluluğuyla ve kimliğiyle kurduğu güçlü bağı yansıtan önemli bir örnektir.

Anahtar Kelimeler: Makedonya Türk Edebiyatı, Savaş ve Kimlik, Kolektif Hafıza, Şiir Tahlili, Şükrü Ramo.

"Beşeri Bilimler ve Sanat Dergisi"
"International Journal of Humanities and Art"
[trk dergisi/2025]

e-ISSN:2757-6388

Cilt/Volume:6

Sayı/Issue:2

Onur CAN

An Analysis Essay on Şükrü Ramo's Poem "Unutmam"

Abstract

Macedonian Turkish literature is a multi-layered literary tradition that has taken shape in the Balkans since the Ottoman Empire and maintained its cultural continuity from the Yugoslav years to the present day. This literature has developed under the influence of various political and social processes throughout history, but it is an area that has been insufficiently researched and neglected for many years. Macedonian Turkish poets have created an important cultural memory and emotional legacy by reflecting the social changes they experienced, their war experiences, and their search for identity in their works. This study will examine the poem "Unutmam" (I Will Not Forget) by Şükrü Ramo, one of the leading figures of Macedonian Turkish literature, in terms of theme, structure, language and style, and mentality. The poem deals with the effects of war on the individual, the emotional traces left by losses, and the permanence of memories in the human soul. The line "I will never forget him" symbolizes the continuity of individual memory, the strength of the emotional bond with the past, and the impossibility of forgetting. While describing the destructiveness of war, Şükrü Ramo also emphasizes values such as heroism, sacrifice, patriotism, and solidarity. The poem demonstrates the impact of historical ruptures on individual memory and interprets this impact by relating it to cultural structure. It explicitly addresses the theme of memory, presenting the traces of war with a simple narrative. The individual's emotional burden guides the text, making social memory visible. Thus, the poem makes a critical contribution to the relationship between identity and remembrance. Each stanza represents a memory of the past, and these memories come together to form parts of a shared memory. The poet's memories transform into the construction of a social identity. The work becomes a poetic expression of a shared historical consciousness alongside a personal testimony. The poem "I Will Not Forget" is an important example in Macedonian Turkish literature that combines the themes of war and homeland, reflecting the strong bond a person forms with their memory, social responsibility, and identity.

Keywords: Macedonian Turkish Literature, War and Identity, Collective Memory, Poetry Analysis, Şükrü Ramo.

"Beşeri Bilimler ve Sanat Dergisi"
"International Journal of Humanities and Art "
[trk dergisi/2025]

e-ISSN:2757-6388

Cilt/Volume:6

Sayı/Issue:2

Şükrü Ramo'nun "Unutmam" Şiiri Üzerine Bir Tahlil Denemesi

Giriş

1991 yılında Yugoslavya Sosyalist Federal Cumhuriyeti'nin dağılmasıyla birlikte bağımsızlığını ilan eden Makedonya, günümüzde yeni bir cumhuriyet olarak ulusal bilinci yeniden inşa etme sürecini sürdürmektedir. Bu kimlik oluşum süreci kültürel ve edebî sahada da etkilerini göstermektedir. Osmanlı mirasının izlerini taşıyan Makedonya Türk edebiyatı, bir sanat alanının yanında aynı zamanda Balkan Türklerini diri tutan bir kültürel bellek sahası olarak önem kazanır. Osmanlı hakimiyeti sırasında temelleri atılan bu edebiyat, Yugoslavya döneminde de çeşitli zorluklara rağmen üretkenliğini koruyan Makedonya'daki Türk edebiyatı, şiir, hikâye ve tiyatro türlerinde dikkate değer eserler vermeyi sürdürmüştür. "Makedonya'da Osmanlılar zamanında olduğu gibi Yugoslavya zamanında ve şimdi de çok canlı bir Türk edebiyatı mevcuttur." (Gürel,2019, s. 24). Ayrıca, " Makedonya'daki Türk edebiyatı da büyük gelişmeler kaydetmiştir." (Nureski,2015, s. 109). Buna rağmen bu zengin edebî miras, Türkiye merkezli araştırmalarda uzun süre yeterince görünür olmamış ve sistematik biçimde incelenmemiştir. Makedonya Türk edebiyatı üzerine yapılan çalışmaların önemli bir bölümü genellikle 1944 yılı sonrasında yani Tito¹ döneminin kültürel politikaları çerçevesinde yoğunlaşmıştır. Oysa bu edebiyat, tarihsel olarak daha erken dönemlere uzanan çok kültürlü bir bağlam içinde gelişmiştir.

Son yıllarda Balkan Türk edebiyatı araştırmalarında görülen akademik artış, Makedonya Türk edebiyatının da hem tarihsel hem estetik yönleriyle yeniden değerlendirilmesine olanak sağlamıştır. Bu edebî geleneğin önde gelen temsilcilerinden biri olan Şükrü Ramo, Makedonya Türk şiirinin gelişiminde öncü bir isimdir. 1918 yılında Doğu Makedonya'nın İştıp (Štip) şehrinde doğan Şükrü Ramo 1988 yılında Üsküp'te vefat etmiştir. Genç yaşta edebiyata ilgi duymaya başlayan sanatçı, şiir ve hikâye türlerinde eserler vererek Makedonya Türk Edebiyatında modern duyarlılığın oluşmasına katkıda bulunmuştur. Eğitimine Üsküp Üniversitesi Felsefe Fakültesi Coğrafya Bölümü'nde başlamış ancak İkinci Dünya Savaşı'nın başlamasıyla eğitimini yarıda bırakarak işgal altındaki memleketine dönmüştür. Bu dönemde Alman işgaline karşı direniş hareketine katılmış ve Partizan Birliklerinde aktif olarak görev almıştır. Savaş sonrasında öğretmenlik, gazetecilik ve siyaset alanlarında önemli görevler üstlenmiştir. Birlik² gazetesinde başyazarlık yapmış, daha sonra Makedonya Halk Meclisi Başkan Yardımcılığı görevinde bulunmuştur.

¹ 2.Yugoslavya Devlet Başkanı.

² 23 Aralık 1943 yılında Yugoslavya'nın Üsküp şehrinde çıkmaya başlayan gazete.

Onur CAN

“Şükrü Ramo’nun sanatı sosyalist gerçekçilik anlayışı üzerine şekillenir. Eserlerinde toplumun yararının esas alındığı açıkça görülür. Döneminin en önemli edebî dergisi olan Sesler’de sanat anlayışını ortaya koyan yazıları vardır. Eğitim konusundaki yaklaşımı da toplumun doğrudan faydasına dayanmaktadır.” (Saini ve İbrahimi, 2022, s.111). Şiirlerinde yurtseverlik, barış, kardeşlik, insan sevgisi ve fedakârlık temalarını öne çıkaran Şükrü Ramo, savaş döneminin tanıklığını ve sonrasındaki toplumsal yeniden inşa sürecini dile getirir. Eserleri yalnızca edebî bir değer taşımakla kalmaz aynı zamanda Makedonya Türk toplumunun tarihsel, sosyal ve kültürel hafızasının da bir yansıması olarak okurların karşısına çıkar.

“Ramo’ya göre yazar (şair anlamında da kullanılır) gerek Bilim dalları kapsamındaki paketler yazılı sözlü olsun her türlü kültür unsurları ile desteklenmelidir. Bir arı gibi bu bölgelerin topladığı unsurların ayrılmasını bilmelidir. Bu kombinasyon oluşturulurken kullandığı dille, orijinal metin, okuyucuyu çekmekle ve biriktirdiği katkıyla kendini parçadır. Anlaşılabileceği üzere Ramo yazar ve şair toplumsal bir misyon yüklemiştir. Şiirde fikrin Önceliğinin böyle bir misyonu beraberinde getirmesi kaçınılmazdır” (Önem, 2021, s. 400).

Bu çalışmada Şükrü Ramo’nun Makedonya Türk edebiyatındaki yeri ve şiir sanatının temel özellikleri “Unutmam” adlı şiiri üzerinden değerlendirilecektir.

Unutmam Şiiri ve Tahlili

UNUTMAM

Sarı yapraklar uçuşurken semada

Rüzgârın kanadına sarıldım.

Savaş hırsları örülürken kafamda

Kendimi Aktaş’ta buldum.

Aktaş’a hatıram ayan

Onu unutmam hiçbir an.

Deniz yolcuları inerlerken karaya

Gecenin şafağıyla görüştüm,

"Beşeri Bilimler ve Sanat Dergisi"
"International Journal of Humanities and Art "
[trk dergisi/2025]

e-ISSN:2757-6388

Cilt/Volume:6

Sayı/Issue:2

Şükrü Ramo'nun "Unutmam" Şiiri Üzerine Bir Tahlil Denemesi

*Kalbimden kurşun dökülürken kayaya
Yolumu yalımda gördüm.*

*Yalıma hatıram ayan
Onu unutmam hiçbir an,*

*Çelik tugaylar saldırırken yılana
Bora içinde yorgun su içtim,
Toz duman dolarken gün gece her yana
Şarkımı cenkte işittim.*

*Şarkıma hatıram ayan
Onu unutmam hiçbir an.*

*Anne oğlunun okşarken saçlarım
Güzel yarına kuvvet diledim,
Hayat ölüme çatarken kaşlarını
Ölsem de acımam dedim.*

*Sözüme hatıram ayan
Onu unutmam hiçbir an.*

*Karlı topraklar sevinirken bahara
Harap duvarlar yıkıldı sandım,
Şehit yoldaşımı bırakırken mezara
Gözümden yaşlar akıttım.*

*Şehide hatıram ayan
Onu unutmam hiçbir an.*

Şükrü Ramo

"Beşeri Bilimler ve Sanat Dergisi"
"International Journal of Humanities and Art "
[trk dergisi/2025]

e-ISSN:2757-6388

Cilt/Volume:6

Sayı/Issue:2

Onur CAN

“Şiir, çoğu zaman insanın dışarıda bulamadığını içerisinde aramasından doğar. Şiir, şairin bildiği ve özlemine çektiği bir yitiğini, arzusunu hemen her detayıyla düşünceyi kullanarak yeniden inşa etme işidir. Bu noktada şiirin sadece kalbe değil zihne yani düşünceye yakın bir sanat olduğunu da kabul etmek gerekir” (Kundakıcı&Bacaklı,2019, s.2231).

Şükrü Ramo’nun “Unutmam” adlı şiiri, savaşın birey ve toplum üzerindeki yıkıcı etkilerini, insan ruhunun bu zorlu süreçlerde nasıl biçimlendiğini konu alan çok katmanlı bir yapıya sahiptir. Her kıta savaşın farklı bir yönünü, özlemi, kaybı, vatan sevgisini ve ölüm karşısındaki cesareti yansıtır. Şiir, bireyin iç dünyasında yaşadığı psikolojik mücadelelerin de bir manzarasını sunar. Şiirin temelini oluşturan “Onu unutmam hiçbir an” dizesi, eserin hem yapısal hem de anlamsal eksenini belirleyen bir leitmotif³ niteliğindedir. Bu tekrar, hatırlamanın sürekliliğini ve belleğin zamanla silinmeyen gücünü vurgular. “Kurgudaki bu düzenli tekrarlar eserde, yazar tarafından yaratılmak istenen atmosfere okurun katılması için bilinçli olarak oluşturulmuş ritmik unsurlardır” (Bayındır, 2024, s. 637). Dize, şiir boyunca yinelenerek bir tür iç ritim ve tematik bütünlük sağlar. Dize, aynı zamanda şairin yaşadığı travmatik olayların bilince kazınmış kalıcılığını temsil eder. Bu bağlamda şiirdeki “unutmama” eylemi, sadece kişisel bir duygusal tepki olarak değil, tarihsel bir tanıklık ve ahlaki bir sorumluluk olarak da okunabilir.

Şiir, aşağıda kıta kıta incelenecektir; Her bölümde hatıra, doğa ve savaş izleklerinin farklı görünimleri ele alınacaktır.

Sarı yapraklar uçuşurken semada,

Rüzgârın kanadına sarıldım.

Savaş hırsları örülürken kafamda,

Kendimi Aktaş’ta buldum.

Aktaş’a hatıram ayan,

Onu unutmam hiçbir an.

İlk kıta şiirin genelinde hâkim olan, geçmişe dönüş ve savaşın izleri temalarının ilk işaretlerini taşır. Şair, “sarı yapraklar” imgesiyle zamanın geçiciliğini, yıpranmayı ve ölümün sessizliğini sembolize eder. Sonbaharın bu imgeleri savaş sonrası bir dönemi ya da insan ruhundaki yorgunluğu simgeler. “Rüzgârın kanadına sarıldım” dizesi şairin geçmişe tutunma ve doğanın döngüsünde teselli arama çabasını yansıtır. Buradaki rüzgâr,

³ Leitmotif/Leitmotiv, -başlangıcı müzik alanında olmakla birlikte- baskın ve sürekli tekrarlanan anları/durumları/sözcükleri belirtmek için kullanılan ve zamanla müziğin kapsamının ötesine geçerek geniş bir alanda karşılık bulan ortak bir terimdir (Bayındır, 2024, s.639).

Şükrü Ramo'nun "Unutmam" Şiiri Üzerine Bir Tahlil Denemesi

zamanın akışını temsil eder. Şair, doğa ile özdeşleşerek unutmaya karşı direnir; rüzgâr aracılığıyla anılarını yeniden canlandırır.

"Kendimi Aktaş'ta buldum" dizesinde geçen Aktaş ifadesi, şairde yer etmiş somut bir mekânı veya savaş dönemine ait önemli bir anıyı temsil eder. İlk kıta, doğa simgeleri aracılığıyla insanın iç dünyasındaki hatırlama ve direniş süreçlerini simgeleştirir. Şükrü Ramo, bireysel bir anıyı evrensel bir hafıza deneyimine dönüştürerek şiirin ilerleyen bölümlerinde geliştirilecek olan savaş, kayıp ve hatıraların ölümsüzlüğü temalarına zemin hazırlar.

Deniz yolcuları inerlerken karaya,

Gecenin şafağıyla görüştüm,

Kalbimden kurşun dökülürken kayaya,

Yolumu yalımda gördüm.

Yalıma hatıram ayan,

Onu unutmam hiçbir an.

Şair, deniz ve yolculuk simgeleri üzerinden insan yaşamının geçiciliğini ve sürekli bir arayış hâlini yansıtır. "Deniz yolcuları inerlerken karaya" dizesi, bir varış noktasına ulaşmayı değil, süregelen bir dönüşümün sembolüdür. Deniz, bilinmeyenle yüzleşmeyi, dalgalı bir ruh hâlini ve savaşın belirsizliklerini simgelerken; karaya inmek, yeniden hayata tutunma çabasını ifade eder. Bu sahne savaşın yıkıcılığından sonra bireyin içsel sükûnet arayışına yönelmesini temsil eder.

"Gecenin şafağıyla görüştüm" dizesi, karanlıktan aydınlığa geçişin sembolik anlatımıdır. Burada gece, savaşın veya umutsuzluğun metaforu olarak karşımıza çıkar. Şafak ise umut ve yeniden doğuşu simgeler. Bu karşıtlık şairin iç dünyasında yaşadığı duygusal dönüşümü vurgular. "Kalbimden kurşun dökülürken kayaya" ifadesi ise savaşın fiziksel acılarını ve ruhsal ağırlığını yansıtır. Kurşunun kalpten dökülmesi içsel bir yaralanmanın, savaşın insan ruhunda bıraktığı derin izlerin sembolik bir anlatımıdır. "Kaya" ise dayanıklılığı, sertliği ve kalıcılığı temsil eder.

Son dizelerde geçen "Yalıma hatıram ayan / Onu unutmam hiçbir an" ifadesi, şairin kişisel geçmişine ve yaşadığı olayların belleğindeki kalıcılığına yapılan güçlü bir vurgudur. İkinci kıta, doğa imgeleri aracılığıyla hem içsel hem tarihsel bir geçişi anlatır. Savaşın karanlığından doğan bir umut ışığı, belleğin sürekliliği ve hatırlamanın direnç biçimi olarak karşımıza çıkar.

Çelik tugaylar saldırırken yılana,

Bora içinde yorgun su içtim,

	"Beşeri Bilimler ve Sanat Dergisi" "International Journal of Humanities and Art" [trk dergisi/2025]	e-ISSN:2757-6388 Cilt/Volume:6 Sayı/Issue:2
---	--	--

Onur CAN

*Toz duman dolarken gün gece her yana,
Şarkımı cenkte işittim.*

*Şarkıma hatıram ayan,
Onu unutmam hiçbir an.*

Şiirin dramatik yapısı belirginleşir ve okuyucu doğrudan bir savaş atmosferinin içine çekilir. “Çelik tugaylar saldırırken yılan” dizesi savaşın mekanikleşmiş insan dışı boyutunu ve yıkıcılığını güçlü bir biçimde anlatır. “Çelik tugaylar” ifadesi, modern savaşın soğuk ve acımasız yüzünü temsil ederken; “yılan” metaforu düşmanı, tehlikeyi veya kötülüğü sembolize eder. Bu karşıtlık, şairin savaşın ortasında yaşadığı fiziksel ve psikolojik gerilimi ifade eder.

“Bora içinde yorgun su içtim” dizesi, savaşın yıpratıcı doğası içinde kısa bir soluklanmayı, hayata tutunma çabasını yansıtır. Buradaki “bora” (fırtına) sözcüğü hem doğanın sertliğini hem de savaşın karışık ortamını çağırıştır. Şair bu dizelerle ölüm ve yıkım arasında bile insanın yaşam içgüdüünü sürdürdüğünü belirtir. “Toz duman dolarken gün gece her yana” dizesi, savaşın zaman ve mekân kavramlarını nasıl belirsizleştirdiğini gösterir. Gün ve gecenin iç içe geçmesi, sürekli bir çatışma hâlini, bitmek bilmeyen bir kaosu ifade eder. “Şarkımı cenkte işittim” dizesi ise kıtanın duygusal doruk noktasıdır. Burada “şarkı” hem umut hem de insanın iç sesidir. Şair savaşın ortasında bile sanatı, sesi, kimliğini koruyabilmiş bir bireyi temsil eder. Şarkı, yıkımın ortasında insan ruhunun direncini simgeleyen bir imgeye dönüşür.

Savaşın ortasında bile insanın direncini koruma mücadelesini anlatır. Şükrü Ramo burada, savaşın yalnızca fiziksel bir yıkım olmadığını, aynı zamanda ruhsal bir sınav olduğunu ortaya koyar. Şairin “şarkı”sı, unutmamanın ve insan kalmanın sembolü olarak bütün şiire anlam kazandırır.

*Anne oğlunun okşarken saçlarım,
Güzel yarına kuvvet diledim,
Hayat ölüme çatarken kaşlarımı,
Ölsem de acımam dedim.*

*Sözüme hatıram ayan,
Onu unutmam hiçbir an.*

Şairin bu mısraları duygusal yoğunluğunun en belirgin olduğu bölümlerden biridir. Şükrü Ramo, anne figürü aracılığıyla hem bireysel hem de evrensel bir duygusal teması yani şefkat, güven ve fedakârlığı işler. “Anne oğlunun

Şükrü Ramo'nun "Unutmam" Şiiri Üzerine Bir Tahlil Denemesi

okşarken saçlarım" dizesi, çocuklukla ilişkilendirilen bir huzur anını, savaşın ve yıkımın ortasında bile varlığını sürdüren insani sevgi bağlarını hatırlatır. Anne imgesi hem vatanın koruyucu yüzünü hem de bireyin belleğinde yer eden koşulsuz sevgiyi temsil eder.

"Güzel yarına kuvvet diledim" dizesi, umudun şiirdeki sürekliliğini gösterir. Şair, tüm yıkıma rağmen geleceğe dair bir inanç besler. Buradaki "yarın" kavramı aynı zamanda barışa, özgürlüğe ve yeniden doğuşa duyulan inancı simgeler. Şair, bireysel acılarını aşarak toplumsal bir iyileşmenin mümkün olduğuna dair umut taşır. "Hayat ölüme çatarken kaşlarını / Ölsem de acımam dedim" dizeleri ise şiirin kahramanlık ve fedakârlık temalarını pekiştirir. Hayat ile ölüm arasındaki gerilim, insanın kaderle yüzleşmesi bağlamında ele alınır. Şair, ölümü korkulacak bir son değil, bir onur ve inanç göstergesi olarak değerlendirir. Bu dizeler, bireysel varoluşun toplumsal bir misyona dönüştüğünü açıklar. İnsan, değerleri uğruna ölümü göze alarak varlığını anlamlandırır. Son dizelerdeki "Sözümde hatıram ayan / Onu unutmam hiçbir an" ifadesi şiirin genelinde olduğu gibi, hatırlamanın ahlaki bir sorumluluk olduğunu yineler. Buradaki "söz" hem annenin öğüdünü hem de şairin kendi vicdanyla yaptığı sessiz antlaşmayı temsil eder. Şair, geçmişin acılarını, annesinin sevgisini ve hayata dair direncini unutmamayı bir insanlık borcu olarak görür.

Dolayısıyla bu kıta, anne sevgisi, umut, ölüm karşısında onur ve direniş gibi temaları bir araya getirir. Şükrü Ramo, bireysel bir hatırayı evrensel bir insani deneyime dönüştürürken savaşın ortasında bile insanın duygusal derinliğini koruyabildiğini gösterir.

Karlı topraklar sevinirken bahara,

Harap duvarlar yıkıldı sandım,

Şehit yoldaşımı bırakırken mezara,

Gözümde yaşlar akıttım.

Şehide hatıram ayan,

Onu unutmam hiçbir an.

mısraları ise şiirin duygusal doruk noktasını oluşturur ve ölüm, kayıp ve hatırlama temalarının birleştiği bir anlam yoğunluğu taşır. "Karlı topraklar sevinirken bahara" dizesi, doğadaki döngüsel yeniden doğuşu, yani ölümden sonra gelen yaşamı simgeler. Kışın yerini bahara bırakması, doğanın sürekliliğini ve umudu temsil ederken bu dönüşüm aynı zamanda insan yaşamındaki geçiciliği ve yenilenme arzusunu da yansıtır. Fakat

Onur CAN

doğadaki bu canlılık karşısında şairin iç dünyasında derin bir tezat vardır; doğa dirilmekteyken, insan ölümüyle yüzleşmektedir.

“Harap duvarlar yıkıldı sandım” dizesi, savaşın ardından yıkılmış şehirleri, tahrip olmuş insan ilişkilerini ve içsel çöküntüyü simgeler. Buradaki harap duvarlar savaşın bireyin ruhunda açtığı onarılamaz yaraları da temsil eder. Şairin “yıkıldı sandım” ifadesi hem bir yanılsamayı hem de umutla umutsuzluk arasındaki ince çizgiyi ima eder. “Şehit yoldaşımı bırakırken mezara” dizesi, bireysel hafızanın toplumsal bir boyut kazandığı noktadır. Şehit, bir dava ve ideali temsil eder. Bu sahne, savaşın insana yüklediği duygusal sorumluluğu ve kayıpların kalıcı etkisini ortaya koyar. Şairin “Gözümden yaşlar akıttım” dizesiyle verdiği tepki insani duyarlılığın ve onurlu bir yasın ifadesidir.

Son iki dize “Şehide hatıram ayan / Onu unutmam hiçbir an” şairin hem bireysel hem toplumsal bir görev bilinciyle hareket ettiğini gösterir. Burada “şehit”, geçmişin unutulmaması gereken bir simgesine dönüşür. Şiirin genel yapısındaki anlam bütünlüğü tamamlar. Doğadaki baharın yeniden doğuşu ile insanın ölüm karşısındaki çaresizliği arasında kurulan karşıtlık, hayatın döngüsellik ve hatıraların kalıcılığını vurgular. Şükrü Ramo, bu bölümde hem bireysel acıyı hem de toplumsal bir direnişi aynı düzlemde işler. Böylece “Unutmam”, kişisel bir anıdan evrensel bir insani deneyime uzanır.

“Unutmam” Şiirinde Zihniyet

“Edebiyat, bir toplumun kültürel belleğini, tarihini ve dilini yansıtan en güçlü ifade araçlarından biridir. Edebî eserler yalnızca bir hikâye anlatmakla kalmaz, aynı zamanda yazarın dilsel tercihleri ve üslubu aracılığıyla okuyucuyu derin bir anlam dünyasına taşır. Bu bağlamda, edebî eserlerin dilsel açıdan incelenmesi hem yazarın sanatsal yaklaşımını hem de eserin ait olduğu toplumun dilsel ve kültürel zenginliğini anlamak açısından büyük bir önem taşır (Toprak ve Tuzcu, 2024; 38). “Edebi eserler içerisinde şiir ise edebiyat sanatının en bilinen ve yaygın olarak kullanılan biçimlerinden biridir. Bu sanat biçimi, sadece estetik haz ihtiyacının tatminine dönük bir faaliyet değil; yoğun ve etkileyici anlatımı, sarsıcı tespitleri, diğer türlere göre düşük hacmi ile tarihî ve sosyal olayları aktarma konusunda oldukça elverişlidir” (Kundakçı, 2019, s.116). Şükrü Ramo’nun “Unutmam” adlı şiirinde hâkim olan zihniyet, vatan sevgisi, kahramanlık, fedakârlık, insani dayanışma ve geçmişe duyulan özlem gibi değerler etrafında şekillenmektedir. “Büyük bir kısmı savaşı ve onun acılarını bütün çıplaklığıyla yaşamış olan Türk şair ve yazarları, savaş sonrasında eserlerinde barış, kardeşlik ve dostluk temalarını işleyerek Makedonya’da bir barış kültürünün oluşmasında büyük katkılar sağlamışlardır”. (Nureski, 2015, s. 112). Şair, yaşadığı dönemin psikolojik, toplumsal, tarihsel ve siyasi koşullarını bireysel bir duyarlılıkla harmanlayarak savaşın yıkıcı etkilerini insan ruhunda silinmez izler bırakan bir deneyim olarak ele alır. “Rejime tam bağlı olarak görevlendirilen Şükrü Ramo, hem Birlik’in yayınında hem

Şükrü Ramo'nun "Unutmam" Şiiri Üzerine Bir Tahlil Denemesi

de edebiyat grubunun yönlendirilmesinde etkilidir" (Gezgin, 2017, s. 32). Şükrü Ramo'nun şiirinde geçmiş, yalnızca anımsanan bir zaman dilimi değil bugünü ve geleceği şekillendiren bir ahlaki referans noktasıdır. Her kıtada dile getirilen hatıralar, kişisel tecrübelerden evrensel insanî değerlere uzanan birer sembole dönüşür. Şiirdeki zihniyet, savaş sonrası toplumsal yeniden doğuşun ve dayanışma ruhunun bir yansımasıdır. Şükrü Ramo, sosyalist gerçekçiliğin etkisiyle şekillenen sanat anlayışını bireysel duygularla harmanlayarak, insanın topluma karşı sorumluluğunu vurgular. Ayrıca şiirde doğa simgeleri (sarı yaprak, bora, karlı toprak, bahar vb.) sıkça kullanılması şairin zihniyetindeki doğal döngü ile insan yaşamı arasındaki paralelliği ortaya koyar. Doğa, Şükrü Ramo'nun zihninde hem bir sığınak hem de bir tanık konumundadır. Savaşın, ölümün ve yeniden doğuşun döngüsünü sembolize eder. Böylelikle hatıraların kalıcılığı doğanın sürekliliğiyle özdeşleşir.

Sonuç olarak, "Unutmam" şiirinde yansıyan zihniyet, bireyin yaşadığı acılardan güç devşiren, geçmişi bir yük değil bir kimlik ve bilinç kaynağı olarak gören bir anlayış üzerine kuruludur. Şükrü Ramo, unutmamayı bir etik duruş olarak işler. Bu bağlamda şiir, savaşın tanıklığını ve insanın geçmişine, vatanına ve değerlerine olan sorumluluğunun da bir ifadesidir.

"Unutmam" Şiirinde Yapı

Şükrü Ramo'nun "Unutmam" adlı şiiri, biçimsel açıdan klasik Türk şiirinin düzen anlayışı ile modern şiirin anlatım özgürlüğünü birleştiren dengeli bir yapıya sahiptir. Şiir, altı dizelik (4+2) kıtalardan oluşur ve toplamda beş kıta halinde kurulmuştur. Bu kıta düzeni her bölümün kendi içinde anlamca tamamlanmış küçük birer anlatı birimi gibi işlemlerini sağlar. Her kıta bağımsız bir anı ya da hatıra sahnesini temsil ederken, tüm kıtalar birlikte ele alındığında, şairin geçmişten bugüne uzanan yaşamını ortaya çıkarır.

Şiirin 4+2'lik dizilim yapısı içeriksel dengeyle uyumlu bir biçimde kullanılmıştır. İlk dört dize, genellikle yaşanan bir olayı duygusal bir durumu veya gözlem anını anlatır. Son iki dize ise bu anlatının duygusal çözümlemesini ve tematik sonucunu verir. Özellikle her kıtanın sonunda tekrarlanan "Onu unutmam hiçbir an" dizesi, şiirin hem yapısal hem de anlamsal eksenini belirleyen bir tekrar motifi (leitmotif) işlevi görür. Bu tekrar hem şiirin ritmini kurar hem de hafıza temasını biçimsel düzlemde güçlendirir. Böylece şiir ses ve anlam bakımından bir döngü hissi yaratır. Şükrü Ramo'nun yapısal tercihlerinde düzen ve denge duygusu dikkat çekicidir.

Ayrıca şiirdeki zaman örgüsü yapısal açıdan doğrusal değildir. Her kıta geçmişin farklı bir kesitini temsil eder. Fakat bu anılar duygusal çağrışımların sırasına göre düzenlenir. Okuyucu şairin belleğinde

Onur CAN

yankılanan anıların duygusal sırasını izler. Böylelikle şiirin yapısı klasik “olay anlatımı” yerine anımsama temelli bir kurgusal akış üzerine kurulmuştur. Şükrü Ramo’nun şiirinde mekân ve zaman tekrarları da yapının anlamını derinleştirir.

“Unutmam” şiirinin yapısı hem biçimsel bütünlüğü hem de anlamsal tekrarı sayesinde güçlü bir uyum içindedir. Şairin sistematik olarak her kıtada “anı-duygu-tekrar” üçlüsünü işlemesi şiirin bütününe epik bir ritim kazandırır. Yapı aynı zamanda şiirin tematik sürekliliğini sağlayan bir anı mimarisi hâline gelir.

“Unutmam” Şiirinde Dil ve Üslup

Şükrü Ramo’nun “Unutmam” adlı şiirinin dili, sade, anlaşılır ve içten bir söyleyişe dayanır. Şair savaşın acılarını, kayıpların hüznünü ve hatıraların kalıcılığını yalın bir Türkçeyle aktararak duygu yoğunluğunu doğal bir biçimde yansıtır. “Şiirde dil, gelenek ile modernin karışımı bir havayı sezdirir” (Abukan, 2021, s. 98). Şiirde yapay bir söyleyişten ziyade içtenlik ön plandadır. Kelimeler doğrudan yaşanmışlığın içinden seçilir. Şiirin dili, okuyucuda samimiyet duygusu uyandırır. Şükrü Ramo’nun dili hem bireysel hem de toplumsal anıları taşıyan bir ifade aracına dönüşür. Sarı yapraklar, bora, karlı topraklar, şehit mezarı gibi doğa ve savaş imgeleri, şiirin duygusal atmosferini kurarken aynı zamanda eserlere simgesel bir derinlik kazandırır. Şair bu imgeleri anlam taşıyıcı unsurlar olarak kullanır. Böylece dil, duygunun ve düşüncenin ortak zemini hâline gelir. Şiirde kullanılan tekrarlar özellikle “Onu unutmam hiçbir an” dizesi hem yapısal ritmi sağlar hem de belleğin sürekliliğini dil düzeyinde pekiştirir. Bu tekrarlar, şiirin iç müziğini oluşturur. Şükrü Ramo, ses uyumuna, iç ritme ve sözcük seçimine büyük özen gösterir. Yumuşak ünlülerin hâkim olduğu dizelerde duygusal ton yükselirken, sert ünsüzlerin bulunduğu yerlerde savaşın gerginliği ve acısı hissedilir.

Üslup açısından bakıldığında, şiir anlatımı sade ve doğrudan bir anlatıma sahiptir. Abartıdan uzak, ölçülü bir lirizm vardır. Şair, süslü bir dil yerine yalın imgelerle derin anlamlar kurmayı tercih eder. Bu yaklaşım onun sosyalist gerçekçi sanat anlayışıyla da örtüşür. Çünkü Şükrü Ramo için şiir, halkın anlayabileceği ama duygusal ve düşünsel derinlik barındıran bir ifade biçimidir. Şiirde “ben” anlatıcısının sesi bireysel ve toplumsal olarak birleşir bu da üsluba epik bir ağırlık kazandırır.

Neticede “Unutmam” şiirinin dili, açık, duygusal ve etkileyicidir. Üslubu ise sade ama derin bir lirizm taşır. Şükrü Ramo’nun dili süsten çok anlamı öne çıkarır. Kelimelerle bir duygu dünyası kurar. Bu bağlamda şiir, Makedonya Türk edebiyatında hem tematik hem de dilsel sadeliğiyle ön plana çıkan güçlü bir örnektir.

Şükrü Ramo'nun "Unutmam" Şiiri Üzerine Bir Tahlil Denemesi

"Unutmam" Şiirinde Tema

"Şiirler, içerisinde doğdukları dönemin düşünce ve duygu dünyasından 'edebî akım'lar marifetiyle etkilenir" (Bacaklı,2023, s.1196). Şükrü Ramo'nun "Unutmam" adlı şiirinde temel tema, savaşın yıkıcı etkileri, kahramanlık, vatan sevgisi ve hatıraların kalıcılığı etrafında şekillenmektedir. Şair, bireysel tanıklığını toplumsal bir bellek deneyimine dönüştürerek savaşın insan ruhunda kalıcı izler bırakan derin bir psikolojik ve ahlaki sınav olduğunu gösterir.

Şiirdeki savaş teması, doğrudan cephe deneyiminden ziyade, insanın savaş karşısında gösterdiği içsel dayanıklılık ve insani değerlerin sürekliliği üzerinden ele alınır. "Şehit yoldaşımı bırakırken mezara / Gözümünden yaşlar akıttım" dizeleri, savaşın yol açtığı kayıpların derinliğini ve yasın sessiz onurunu ifade eder. Bu sahne, bir yandan ölümün kaçınılmazlığını, diğer yandan da yaşamın devamı için duyulan sorumluluğu simgeler. Şükrü Ramo, bu dizede bireysel hüznü kahramanca bir kabullenişe dönüştürerek insanın trajediyi anlamlandırma gücüne dikkat çeker.

Bununla birlikte şiirde, vatan sevgisi ve kahramanlık kavramları romantize edilmeden insani bir gerçeklikle sunulur. "Anne oğlunun okşarken saçlarım / Güzel yarına kuvvet diledim" dizesinde görüldüğü gibi aile bağları, sevgi, fedakârlık ve umut üzerinden somutlaşan bir duygudur. Şair anne figürü aracılığıyla hem çocukluk saflığını hem de geleceğe dair umudu temsil eder. Şiirdeki kahramanlık anlayışı, yüceltilmiş bir savaşçılıktan ziyade, insanın sevdiklerine, değerlerine ve toplumsal kimliğine duyduğu sadakatle ilgilidir. Şiirin diğer temel teması ise hatıraların ölümsüzlüğü ve hafızanın direncidir. Şairin unutmamayı reddedişi ortak bir bellek bilincinin sürdürülmesi anlamına gelir. Böylece hatıralar bireysel bir geçmişten evrensel bir insanlık deneyimine dönüşür. Şükrü Ramo, hatırlamayı bir görev, unutmamayı ise insan olmanın temel etik koşulu olarak görür. Şiir, savaşın getirdiği yıkımın içinde bile umudun, sevginin ve dayanışmanın yeniden inşa edilebileceğini gösterir. Bu yönüyle "Unutmam", Makedonya Türk edebiyatında hem bireysel hem toplumsal hafızanın temsili olarak okunabilir.

Sonuç

Şükrü Ramo'nun Unutmam adlı şiiri, yalnızca bir savaş sonrası bireysel tanıklığın edebî biçimlenişi değil; aynı zamanda Makedonya Türk edebiyatının kültürel hafıza oluşturma sürecinde oynadığı estetik ve ideolojik rolün belirgin bir örneğidir. Şiir, bireyin geçmişle kurduğu duygusal ilişkiyi, toplumsal kimliğin inşasında dönüştürücü bir öge hâline getirir. Şükrü Ramo, unutmamayı duygusal bir özlem değil, bilinçli bir hatırlama eylemi olarak ele alır. Bu tutum, sosyalist gerçekçilik çizgisinin

Onur CAN

birey-toplum ilişkisine yüklediği anlamla da örtüşür. Şair, geçmişin acılarını sanatsal yorumlamak yerine onları insanın toplumsal varoluşunu derinleştiren deneyimler olarak konumlandırır. Bu açıdan “Unutmam” hem bireyin kimlik kazanım sürecine hem de kolektif belleğin sürekliliğine hizmet eden bir poetik belgedir. Şükrü Ramo’nun şiir dili, ideolojik bir söyleme sapmadan, sade bir lirizm içinde etik bir duyarlılığı somutlaştırır. Unutmamak, onun poetikasında geçmişin sorumluluğunu bugün de taşımak anlamına gelir. Eserdeki hatırlama ve unutma karşıtlığı, zaman ve varoluş kavramlarının da şiirsel düzlemde sorgulanmasına olanak tanır. Şükrü Ramo, bireyin belleğinde süreklilik kazanan anıları tarihsel bilinç olarak ele alır. Bu noktada doğa, şiirin tematik evreninde bir tanık işlevi görür. Sarı yaprak, bora ve karlı toprak gibi simgeler, hem yaşam-ölüm döngüsünün hem de kültürel direncin göstergeleridir. Doğadaki yenilenme, bireysel hafızanın toplumsal belleğe evrilme süreciyle paralellik taşır. Böylece şiir, insanın doğayla kurduğu ontolojik bağı, hatırlamanın sürekliliğiyle birleştirir. Bu yönüyle *Unutmam*, savaş sonrası melankoliden çok yeniden diriliş fikrinin poetik karşılığıdır. Şükrü Ramo’nun şiirinde “ben” sesi, bireysel bir anlatıcının ötesine geçer. Halkın ortak bilincine dönüşür. Şair, bireysel acıyı toplumsal bir hafızaya, kişisel hatırayı kültürel bir simgeye dönüştürerek edebiyatın dönüştürücü gücünü gösterir. Bu bağlamda, *Unutmam* şiiri kültürel kimliğin sürekliliğini sağlayan bir bellek arşivi işlevi de görür. Ramo’nun şiirsel stratejisi, tarihsel olguları romantik bir duygusallığa indirgemez; aksine, onları insanın varoluşsal anlam arayışının bir parçası olarak yeniden değerlendirir.

Netice itibarıyla Unutmam şiiri, Balkan Türk şiirinde modern duyarlılığın, sosyal sorumluluk bilinciyle birleştiği bir dönüm noktasını temsil eder. Şükrü Ramo, kişisel deneyimi toplumsal anlam evrenine taşıyarak, şiiri yalnızca duygusal bir ifade biçimi olmaktan çıkarıp etik bir eyleme dönüştürür. Şiir savaşın yarattığı yıkımı estetik bir anlama dönüştürürken, aynı zamanda geçmişle hesaplaşmanın, kimliğin yeniden kurulmasının ve insanın kendini tarih içinde konumlandırma çabasının şiirsel bir modelini sunar. Bu yönüyle Unutmam, yalnızca Makedonya Türk edebiyatının değil, modern Türk şiirinin de hafıza, kimlik ve direniş ekseninde okunabilecek en özgün metinlerinden biridir.

"Beşeri Bilimler ve Sanat Dergisi"
"International Journal of Humanities and Art"
[trk dergisi/2025]

e-ISSN:2757-6388

Cilt/Volume:6

Sayı/Issue:2

Şükrü Ramo'nun "Unutmam" Şiiri Üzerine Bir Tahlil Denemesi

Kaynakça

- Abukan, M. (2021). Turgut Uyar'ın "Çok Üşümek" şiiri üzerine bir tahlil denemesi. *Söylem*, 6(1), 92–101.
- Bacaklı, Y. (2023). Mağcan Cumabayulı'nın üç şiirinde Doğu-Batı sembolü. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 12(2), 1196–1211. <https://doi.org/10.15869/itobiad.1273270>
- Bayındır, T. (2024). Romanda "leitmotif/öncümotif" in işlevi üzerine: Kusma Kulübü. *Söylem Filoloji Dergisi*, 9(2), 637–647. <https://doi.org/10.29110/soylemdergi.1515538>
- Çetişli, İ. (2004). Metin tahlillerine giriş 1: Şiir. Akçağ Yayınları.
- Gezgin, F. (2017). Makedonya Türkleri Yeni Türk Edebiyatı'nda şiir. *Türkoloji*, (3), 25–58.
- Gürel, Z. (2019). Makedonya'da Türk edebiyatı ve Avni Engüllü [Turkish literature in Macedonia and Avni Engullu]. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 23–40.
- İsen, M., & Engüllü, S. (1997). Türkiye dışındaki Türk edebiyatları antolojisi. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Kaplan, M. (1998). Şiir tahlilleri I: Tanzimat'tan Cumhuriyet'e kadar. *Dergâh Yayınları*.
- Karakuş, E. (2017). Sesler dergisi etrafında teşekkül eden çağdaş Makedonya ve Kosova Türk edebiyatı. Bengü Yayınları.
- Kundakcı, M. (2019). Moldo Kılıç, Isak Şaybekov ve Kalık Akiyev'in "Zelzele" temalı şiirlerinde toplumsal eleştiri. *Uluslararası Uygur Araştırmaları Dergisi*, (13), 115–129.
- Kundakcı, M., & Bacaklı, Y. (2019). Şakerim Kudayberdiulı'nın şiirlerinde düşünme hâlleri. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 8(3), 2229–2242. <http://www.itobiad.com/tr/issue/47378/587007>
- Nureski, D. (2015). Birinci Dünya Savaşı'nın yüzüncü yılında çağdaş Makedonya Türk şair ve yazarlarının eserlerinde barış, kardeşlik ve dostluk. *Balkan Araştırma Enstitüsü Dergisi*, 4(1), 109–137.
- Önem, M. Y. (2021). Sesler dergisinin ilk sayısında sosyalist gerçekçilik. *Turkish Studies – Language and Literature*, 16(1), 393–405.
- Saini, R., & İbrahimi, S. (2022). Şükrü Ramo'nun Tomurcuk dergisindeki şiirlerine değerler eğitimi açısından bir bakış. *International Journal of Engineering Pedagogy (iJEP)*, 3(2), 109–119.

Onur CAN

Toprak, N., & Tuzcu, K. (2024). Cengiz Aytmatov'un "Toprak Ana" Eserindeki Birleşik Fiillerin Kullanımları Açısından İncelenmesi. *Katre Uluslararası İnsan Araştırmaları Dergisi*, 9(18), 35-49. <https://doi.org/10.53427/katre.1588155>

Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. (2024, Kasım 25). Şükrü Ramo. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sukru-ramo>

"Beşeri Bilimler ve Sanat Dergisi"
"International Journal of Humanities and Art "
[trk dergisi/2025]

e-ISSN:2757-6388

Cilt/Volume:6

Sayı/Issue:2